

УДК 17:316.346.2(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/28.208782>**Ірина СЕВРУК,***orcid.org/0000-0001-5751-2216**кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) sevrukirina@ukr.net***Юлія СОКОЛОВСЬКА,***orcid.org/0000-0003-3778-0023**кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України
(Харків, Україна) sokolovskaja.yulia2012@ukr.net*

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті проведено теоретичний аналіз можливостей та завдань щодо забезпечення гендерної обізнаності та толерантності майбутніх педагогів у контексті реалізації прав людини в Україні.

Обґрунтовано, що за умов наявного в українському суспільстві патріархатного гендерного порядку, саме система освіти здатна виконати функцію «перекодування» суспільної свідомості через прищеплення майбутній генерації громадян України цінностей рівних прав та можливостей жінок та чоловіків.

Метою статті є теоретичний аналіз можливостей реалізації ідей гендерної рівності у їх нерозривному зв'язку з базовими демократичними цінностями щодо прав та свобод людини в освітніх практиках підготовки майбутніх педагогів України.

Надано пропозиції щодо забезпечення гендерної рівності в освітньо-педагогічних практиках у їх нерозривному зв'язку з процесами демократизації освітнього простору в Україні. Проведено аналіз прав та свобод громадян України, закріплених у Конституції України, у їх нерозривному зв'язку з вимогами до освітян, які є необхідними з огляду на завдання щодо реалізації ідей гендерної рівності в освітньому просторі сучасної України.

Обґрунтовано необхідність вирішення наявних сьогодні в освітньому просторі України певних недоліків у реалізації гендерної політики (гендерний дисбаланс у закладах дошкільної та шкільної освіти, непрестижність традиційно «жіночих» професій у сфері освіти тощо) у взаємодії заходів як державного, так і інституціонального та персонального рівнів. Запропоновано відповідно до кожного рівня конкретні заходи.

Обґрунтовано необхідність вирішення передусім завдань щодо формування гендерної компетентності випускників закладів педагогічної освіти, оскільки саме від персональних установок освітян залежатиме успішність гендерних ініціатив як держави.

Визначено перспективні напрями розроблення заявленої проблематики.

Ключові слова: *гендерна рівність, гендерна обізнаність, рівні права та можливості жінок та чоловіків, освітній простір України, освітньо-педагогічний процес.*

Iryna SEVRUK,*orcid.org/0000-0001-5751-2216**Doctor of Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of Social and Humanitarian Subjects Department
of the National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) sevrukirina@ukr.net***Yulia SOKOLOVSKA,***orcid.org/0000-0003-3778-0023**Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Social and Humanitarian subjects Department
of the National Academy of the National Guard of Ukraine
(Kharkiv, Ukraine) sokolovskaja.yulia2012@ukr.net*

GENDER EQUALITY IN THE CONTEXT OF ENSURING HUMAN RIGHTS AND ITS IMPLEMENTATION IN PREPARATION OF PROSPECTIVE TEACHERS

The article presents the theoretical analysis of the opportunities and objectives for ensuring gender awareness and tolerance of prospective teachers in the context of implementing human rights in Ukraine.

It is proved that under the conditions of the existing patriarchal gender order in Ukrainian society, the very education system is capable of fulfilling the function of "recoding" the public consciousness by instilling the values of equal rights and opportunities of women and men in the future generation of Ukrainian citizens.

The purpose of the article is to theoretically analyse the possibilities of implementing gender equality ideas that are interconnected with basic democratic values of human rights and freedoms in the educational practices of preparing prospective teachers of Ukraine.

There have been formulated proposals to ensure gender equality in educational and pedagogical practices in their inseparable connection with the democratisation processes in the educational area in Ukraine. The rights and freedoms of the Ukrainian citizens enshrined in the Constitution of Ukraine have been studied in their integral connection with the requirements for educators, which are crucial, taking into account the task of implementing the ideas of gender equality in the educational area of modern Ukraine.

There was justified the necessity of overcoming current drawbacks in the educational area in Ukraine regarding the implementation of gender policy – that is a gender imbalance in pre-school and school educational establishments, lack of prestige of traditionally "women's" professions in the field of education, etc. – in the interaction of actions at state, institutional, as well as personal levels. Specific measures related to each level have been suggested.

It was substantiated that, first of all, the tasks of forming the gender competency of graduates of pedagogical educational establishments should be solved as the success of gender initiatives as a state depends on the personal settings of educators.

The perspective directions in the development of the stated problems are identified.

Key words: gender equality, gender awareness, equal rights and opportunities of women and men, educational area of Ukraine, educational and pedagogical process.

Постановка проблеми. Освіта завжди має орієнтуватися на майбутнє. Найбільший виклик майбутнього – це людина майбутнього. Якою має бути ця людина? Вона має гармонійно вписатися в той світ, який прийде завтра. Більше того, ця людина має бути здатною створити цей завтрашній день.

Якщо дискусійними можуть бути питання щодо компетентностей, специфічних знань, умінь, які необхідно сформувані під час освітнього процесу, то безумовними константами залишаються загальнолюдські демократичні цінності, зокрема законність та рівність. Саме вони, на нашу думку, мають утворити міцний фундамент сучасного педагогічного процесу.

Права людини, проголошені Загальною декларацією прав людини (ООН, 1948 р.) та закріплені конституціями демократичних країн, є вищою цінністю та надбанням сучасного людства. Захист та дотримання прав людини визнаються сьогодні як основа для забезпечення загального процвітання та добробуту людства.

Курс на євроінтеграцію, що було закріплено конституційно у 2018 р. (Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)»), вимагає від українського суспільства не тільки декларативного визнання, а й практичної реалізації прав людини. Першочерговими перед українським суспільством постають завдання щодо змін, пов'язаних із демократизацією як суспільного життя у цілому, так і освітнього простору зокрема. Як принципово важливий складник процесів демократизації (своєрідний маркер успіш-

ності демократичних перетворень) має бути реалізована і вимога щодо забезпечення рівних прав жінок та чоловіків в Україні.

Водночас якщо демократизація як така визнається як безальтернативна коли йдеться про суспільне життя, то навколо проблеми гендерної рівності розгортаються чисельні «баталії», спричинені інформаційною протидією, стереотипами суспільної думки, помилковими уявленнями та елементарною необізнаністю широкого кола громадян, у тому числі й освітян.

Занадто спрощене, а іноді й помилкове розуміння демократії та демократизації, сутності демократичних цінностей, зокрема гендерної рівності, вимог та стратегії гендерної політики держави призводять, з одного боку, до нехтування вагомими суспільними ресурсами, а з іншого – до закріплення в освітньо-педагогічних практиках застарілих гендерних стереотипів.

Аналіз досліджень. Теоретичне осмислення гендеру в Україні сьогодні постає як широкий спектр досліджень різного спрямування. Гендер та проблеми його соціокультурної зумовленості розглянуто у працях Т. Марценюк, І. Головашенко, Т. Бурейчак, С. Оксамитної, С. Хрисанової та ін. Активно досліджується вплив духовно-моральних (Н. Недзельська, Л. Погоріла, В. Суковата, Н. Чухим) та історичних (О. Кісь, О. Маланчук-Рибак, Т. Орлова, Л. Смоляр та ін.) контекстів на формування гендерних ролей та гендерних відносин. У центрі уваги дослідників опиняються психологічні (Т. Говорун, О. Кікінежді, П. Горностай та ін.), соціально-економічні (В. Близнюк, Т. Журженко, Т. Марценюк, С. Оксамитна та ін.) та соціально-політичні (К. Левченко, І. Грабовська,

Н. Грицяк, Т. Ісаєва, Л. Кобелянська, М. Колодій та ін.) виміри гендеру. Також перспективним напрямом є розгляд впливу медіатехнологій на формування гендерних ідентичностей (О. Кісь, М. Скорик, В. Суковата та ін.).

Освітньо-педагогічні аспекти гендерної проблематики висвітлюються у наукових розвідках Т. Дороніної, О. Луценко, О. Остапчук, О. Суислової та ін. Проблеми формування гендерної компетентності в освітньо-педагогічному процесі у секторі безпеки та оборони України розпочато дослідженнями Л. Крimeць, О. Суислової, І. Севрук, Ю. Соколовської, Н. Чупринової.

Водночас наявність широкого поля досліджень залишає недостатньо вивченим та дискусійним значний спектр проблем, пов'язаних із завданнями формування гендерної культури та гендерної компетентності майбутніх педагогів у контексті реалізації прав людини в освітньо-педагогічному процесі.

Мета статті – теоретичний аналіз можливостей реалізації ідей гендерної рівності у їх нерозривному зв'язку з базовими демократичними цінностями щодо прав та свобод людини в освітніх практиках підготовки майбутніх фахівців-педагогів.

Виклад основного матеріалу. Початок XXI ст. проходить під гаслом забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків. Наявні у глобалізованому суспільстві взаємопов'язані тенденції – зміна структури виробництва, що потребує здебільшого жіночої праці у різних сферах суспільного життя, та водночас активність жінок щодо соціальної рівноправності з чоловіками, прагнення реалізувати власний потенціал, виходячи за межі традиційно жіночих ролей та обов'язків, – призвели до все більш активного залучення жінок до різноманітних суспільних практик. Цей факт засвідчують зміни практично в усіх розвинутих країнах світу (Севрук, 2019: 129).

Закріплює ці зміни Стратегія стабільного розвитку (ООН, 2015 р.), яка визначає гендерну рівність як п'яту із сімнадцяти стратегічно значущих цілей сталого розвитку людства (Целі: URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/about/development-agenda/>). Відповідно до Стратегії, забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків постає як «дієвий інструмент забезпечення виходу світового співтовариства на «траєкторію сталого та життєстійкого розвитку».

Основними рамковими документами на міжнародному, регіональному та національному рівнях, що визначають політики та програми щодо гендерної рівності, стали Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) та її Загальна рекомендація № 30 (2013 р.), Пекінська

платформа дій (1995 р.), Резолюція Ради Безпеки ООН № 1325 «Жінки, мир, безпека» (2000 р.) та наступні резолюції щодо жінок, миру та безпеки.

Слід зазначити, що засадничі принципи гендерної рівності було проголошено Конституцією України у перші ж роки незалежності (ст. 21, 23, 24) (Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР). Ці принципи закріплюють нормативно-правові документи, зокрема, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» (2005 р.), Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації» (2012 р.), Указ Президента України «Про підвищення статусу жінок в Україні» (2001 р.) та ін.

Водночас українське суспільство й досі залишається суттєво патріархатним. Дослідники проблеми позначають гендерний порядок українського суспільства як такий, що «заснований на формальній нормі рівноправ'я та згорнутій, прихованій дискримінації жінок» (Власова, 2009: 67).

Наявні в основних соціальних інститутах патріархатні гендерні стереотипи можуть бути подолані через реалізацію виваженої та цілеспрямованої гендерної політики в системі освіти та виховання, що відповідає за процес соціалізації особистості. Система освіти постає як провідний соціальний інститут, що здатний за наявних умов виконати функції свого роду «перекодування» суспільної свідомості через прищеплення майбутній генерації громадян України цінностей рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, переведення цих цінностей у практики повсякденності.

Як конче необхідне постає завдання формування гендерної обізнаності та гендерної компетентності майбутніх педагогів. Кожен педагог незалежно від того, чи він працівник/працівниця дошкільної, шкільної, вищої тощо освіти, має стати носієм демократичних цінностей та перетворень в освітньому просторі, у тому числі максимально сприяти реалізації вимог гендерної рівності, що «постає як фундаментальний принцип сталого розвитку українського суспільства» (Севрук та ін., 2019: 57).

Водночас укоріненість у всіх суспільних практиках названого гендерного порядку суттєво впливає на перспективи долання гендерних стереотипів в освітньо-педагогічному процесі.

Тому вважаємо за доречне ретельно зупинитися на змістовному розгляді процесів демократизації освітньо-педагогічного процесу у їх нерозривному зв'язку з реалізацією вимог гендерної рівності (табл. 1), що мають бути реалізовані в освітньо-педагогічних практиках на всіх рівнях.

Ситуацію загострює і наявний у закладах освіти України гендерний дисбаланс, що розкривається у переважній більшості жінок-педагогів у закладах дошкільної та шкільної освіти.

Окрім того, кожен учасник освітньо-педагогічного процесу як громадянин/громадянка України має права, закріплені у Розділі I «Загальні засади» та Розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України. Отже, кожен освітянин у педагогічній діяльності має забезпечувати дотримання тих прав та свобод, що проголошені Конституцією України та суттєво пов'язані з проблемами імплементації гендерної політики держави в освітній простір.

Ретельно розглянемо статті 3, 21, 23, 24, 28 та 29 чинної Конституції у їх зв'язку з тими вимогами до педагогічних працівників/працівниць, які вважаємо необхідними та доречними з огляду на завдання щодо реалізації ідей гендерної рівності в освітньому просторі сучасної України (табл. 2).

Таким чином, реальне забезпечення дотримання прав людини, зокрема гендерної рівності, в освітньому просторі України постає й як завдання,

обов'язкове для виконання у всіх структурах системи освіти, й як дієвий механізм формування нової генерації громадян України, й один зі шляхів забезпечення успішності демократичних перетворень у країні.

Перспективними напрямками додання проблем гендерної нерівності в освітньому просторі вважаємо:

- на державному рівні – формування державної політики, спрямованої на підвищення статусу педагогічної професії та формування дієвих механізмів її реалізації; сприяння встановленню гендерного балансу у дошкільних та шкільних закладах освіти;
- на інституціональному рівні – організацію та проведення досліджень і обговорень проблем реалізації ідей гендерної рівності у сфері освіти; включення в освітні професійні програми навчальних закладів, які готують майбутніх педагогів, спецкурсів, що формують гендерну обізнаність та компетентність; формування через освітньо-виховні практики нової генерації педагогів, основу світогляду яких утворює стійка система базових

Таблиця 1

Основні напрями демократизації освітньо-педагогічного процесу	Забезпечення гендерної рівності в освітньо-педагогічному процесі передбачає
Забезпечення прав і свобод учасників освітньо-педагогічного процесу	– забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків в освітньому процесі; – організація робочого/навчального часу учасників процесу з урахуванням принципу гендерної рівності
Кадрова політика	Забезпечення реалізації державної гендерної політики та гендерно збалансованого підходу у роботі з кадрами. А саме: – додання гендерного дисбалансу в системі освіти, забезпечення розширення можливості участі чоловіків в освітній діяльності; – розроблення дієвих механізмів щодо рекрутингу чоловіків на працю у закладах дошкільної та шкільної освіти, їх мотивації та утримання на робочих місцях; – забезпечення подолання упередженості та гендерних стереотипів під час проведення атестацій, призначення на посади, кар'єрного зростання через створення прозорих механізмів оцінки кадрів; – підвищення персональної відповідальності керівників за реалізацію гендерної рівності у підпорядкованих структурах
Управління	– забезпечення створення стрункої системи інституціоналізованих структур, що охоплюють усі рівні управління системою освіти та відповідають за реалізацію гендерної політики в освітньому просторі; – забезпечення (формування механізмів забезпечення) паритету чоловічого та жіночого представництва в управлінських структурах системи освіти; – формування дієвої системи моніторингу та оцінки стану впровадження принципу гендерної рівності на всіх рівнях управління; – забезпечення реалізації на всіх рівнях управління завдань щодо створення гендерно чутливого середовища в освітніх структурах, включаючи соціальний та мовний простір конкретних структур (дитячі садочки, школи тощо); – створення атмосфери доброзичливості, взаємоповаги та корпоративної єдності на основі додержання норм поваги до людської гідності жінок та чоловіків у взаємовідносинах як по горизонталі, так і вертикалі посадової ієрархії

Таблиця 2

Статті конституції України	Вимоги до педагогічних працівників/працівниць
<p>Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю...</p>	<p>Сьогодні в закладах освіти значна увага приділяється збереженню здоров'я тих, хто навчається. Що стосується педагогічного складу – збереження здоров'я – радше персональна відповідальність, усі інші заходи носять скоріше формально-декларативний характер. Безпека розуміється в першу чергу як збереження життя та здоров'я. «Честь» та «гідність» поки що в освітніх практиках не набули гідного інституційного забезпечення. Морально-етичні аспекти взаємодії учасників освітньо-педагогічного процесу поки що недостатньо імplementовані в право.</p> <p>Необхідними в педагогічних практиках є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – гендерно збалансований підхід у питаннях збереження життя та здоров'я всіх учасників освітньо-педагогічного процесу; – «безпека, честь та гідність» мають забезпечуватися системою превентивних заходів, спрямованих на недопущення дискримінації за ознакою статі, сексизму (у діях, мотивах та мовленні), гендерно зумовленого насильства
<p>Стаття 21. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.</p>	<p>Стаття відкриває Розділ II «Права, свободи...» проголошенням принципу рівності всіх громадян.</p> <p>Необхідними в педагогічних практиках є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • додання гендерних стереотипів в освітньому середовищі; • формування гендерно-чутливого середовища в освітньому просторі; • формування гендерно-орієнтованої індивідуальної та організаційної культури в системі освіти
<p>Стаття 23. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.</p>	<p>Реалізація права на вільний розвиток особистості передбачає забезпечення паритетності прав та можливостей, обов'язків та відповідальності жінок та чоловіків в освітніх структурах, зокрема забезпечення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • можливостей навчання (підвищення кваліфікації) та професійного зростання; • паритетного представництва жінок та чоловіків в управлінських структурах; • рівного доступу до ресурсів (матеріальних, інформаційних, комунікаційних, ресурсів часу); • можливості реалізації гендерних ролей у родинному житті
<p>Стаття 24. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних із чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.</p>	<p>Ключова стаття у розумінні державних вимог щодо забезпечення рівних прав жінок та чоловіків в українському суспільстві.</p> <p>У статті ретельно прописано можливості, які надає жінкам держава й які має забезпечити будь-яка державна установа, у тому числі освітні організації та установи, щодо вирівнювання прав та можливостей жінок. Водночас уважаємо, що дана стаття не є гендерно толерантною, оскільки певною мірою не враховує права та можливості чоловіків.</p> <p>Необхідними в педагогічних практиках є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відпрацювання та впровадження в освітньому просторі системи механізмів забезпечення рівних прав і жінок, і чоловіків, починаючи з паритетного представництва жінок та чоловіків у закладах дошкільної та шкільної освіти, структурах управління та завершуючи паритетністю у вирішенні побутових проблем, доглядом за дітьми та їх вихованням

<p>Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.</p> <p>Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.</p>	<p>Ці статті мають специфічне забарвлення та особливе значення для освітніх закладів, особливо середньої освіти. Сучасний світ є достатньо жорстким та жорстоким. ЗМІ, соціальні практики розкривають у людині агресію, ненависть, жагу влади та насильства. Особливо ураженими у цьому відношенні стають діти та підлітки, які підчас демонструють значну жорстокість по відношенню до товаришів та вчителів.</p> <p>Необхідними в педагогічних практиках є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • створення системи превентивних заходів щодо підвищення рівня правової обізнаності та правової культури всіх учасників освітньо-педагогічного процесу, зокрема у частині щодо недопущення насильства та знущань за ознакою статі; • створення дієвої системи подання скарг щодо фактів приниження честі та гідності, скоєного насильства, зокрема сексуального, всередині системи (конкретні заклади освіти) та адекватного реагування на подані скарги
---	---

демократичних цінностей, зокрема рівності прав та можливостей жінок і чоловіків; формування у закладах педагогічної освіти гендерно чутливого середовища, що сприятиме формуванню гендерної толерантності майбутніх педагогів;

– на персональному рівні – запобігання в освітньо-педагогічному процесі проявам сексизму та гендерно зумовленої дискримінації; формування персональної відповідальності кожного учасника освітньо-педагогічного процесу у питаннях щодо недопущення приниження честі та гідності як жінок, так і чоловіків, проявів насильства, зокрема сексуального, тощо.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз дає змогу стверджувати таке:

– у сучасному українському суспільстві й досі наявні ознаки «згорнутої», латентної гендерної нерівності, що домінуючою більшістю громадян усвідомлюється як норма та не фіксується як порушення прав людини. Зокрема, у сфері освіти питома вага чоловіків вибирає ті професії, які дають змогу отримати більшу заробітну платню, надають перспективи кар'єрного зростання, є більш статусними та престижними (переважно у вишах), у традиційно «жіночі» педагогічні професії (малооплачувані, непрестижні – у дитячих садочках та школах) чоловіки здебільшого не бажають йти;

– за даних умов система освіти як провідний інститут соціалізації особистості має взяти на себе відповідальність за цілеспрямовану роботу з прищеплення молодому поколінню українців базових демократичних цінностей рівності та справедливості, зокрема рівних прав і можливостей жінок та чоловіків;

– забезпечення гендерної рівності у сфері освіти має проходити за основними напрямками демократизації освітньо-педагогічного процесу (забезпечення прав і свобод усіх учасників освітньо-педагогічного процесу, кадрова політика та управління) та передбачає здатність освітян реалізувати у професійній діяльності цілу низку необхідних відповідних заходів (табл. 1);

– права та свободи, проголошені Конституцією України, є базовими в реалізації ідей гендерної рівності, що вимагає від кожного освітянина у власних педагогічних практиках у контексті дотримання вимог відповідних статей Конституції сприяння реалізації гендерної політики держави в освітній простір;

– реалізація гендерної політики держави в освітній простір передбачає здатність освітньо-педагогічних працівників здійснювати відповідні вимогам статей Конституції заходи щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків в освітньо-педагогічному процесі (табл. 2).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власова О. П. Гендерное равенство как ресурс теории справедливости. *Грані*. 2009. № 5(67). С. 67–69.
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2019. № 9. Ст. 50.
3. Конституція України : Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 08.04.2020).
4. Севрук І. І. Гендерна рівність у секторі безпеки і оборони України: проблеми, завдання та перспективи. *Гілея. Філософські науки*. 2019. № 12. Ч. 2. С. 127–135.
5. Севрук І., Соколовська Ю., Чупрінова Н. Етичні виміри реалізації принципу рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у секторі безпеки та оборони. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Історія. Філософія. Політологія»*. 2019. № 17. С. 56–60.

6. Цель 5: достижение гендерного равенства и расширение прав и возможностей всех женщин и девочек. *Цели в области устойчивого развития*. URL : <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> (дата звернення: 08.04.2020).

REFERENCES

1. Vlasova O.P. Genderne ravenstvo kak resurs teorii spravedlivosti. [Gender equality as a resource for justice theory] *The faces. Scientific-theoretical and socio-political almanac*. Dnepropetrovsk, 2009, Nr. 5 (67), pp. 67-69. [in Ukraine].
2. Zakon Ukrainy. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnoho chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantychnoho dohovoru) [Law of Ukraine «On Amendments to the Law of Ukraine (concerning the strategic course of the for acquiring full-fledged membership of Ukraine in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization)»] (Verkhovna Rada (VRN) Bulletin, 2019, Nr. 9, Art. 50).
3. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon vid 28.06.1996 №254k/96-VR [Konstytutsiia Ukrainy: Law vid 28.06.1996 №254k / 96-VR]. Database "Legislation of Ukraine" / VR of Ukraine. URL: [http // zakon2.rada.gov.ua / laws / show](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show) (accessed 08/04/2020).
4. Sevruk I. Henderna rivnist u sektori bezpeky i oborony Ukrainy: problemy, zavdannia ta perspektyvy [Gender Equality in the Security and Defense Sector of Ukraine: Challenges, Challenges and Prospects] *Gilea: a scientific bulletin*, 2019, Nr.12, Part 2, Philosophical Sciences, pp. 127-135 [in Ukraine].
5. Sevruk I., Sokolovska Yu., Chuprinova N. Etychni vymiry realizatsii pryntsyphu rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok ta cholovikiv u sektori bezpeky ta oborony [Ethical dimensions of realization of the principle of equal rights and opportunities of women and men in the security and defense sector]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series History. Philosophy. Politology*, 2019, Nr.17, pp. 56.-60 [in Ukraine].
6. Tsel 5: dostizhenie gendernogo ravenstva i rasshirenie prav i vozmozhnostey vseh zhenschin i devochek [Goal 5: Achieving gender equality and empowering all women and girls] *The Sustainable Development Goal. UN website* URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/> (accessed 08/04/2020).